

ČAJ

Pro chvíle pohody

ÚNOR 2011

Časopis Autorů Jičínska

Pohled vzhůru

Bílá hvězda oslepila oko
Spletla si ranvej
Obklad na bolístku studí
Jásavé očistění
Vločka,
 první posel zimy,
 zalehla svět
Rozvil se
Duši uzdravil imaginární květ

Zlata ZÁKOUTSKÁ 53

Vážený čtenáři,

únorový ČAJ přináší představení hosta, jsem rád, že jím je IVO FENCL ze Starého Plzece, autor řady knih, dopisovatel do literárních periodik a především přítel, se kterým jsem měl možnost poznat se na nejrůznějších akcích. Naposledy třeba ve smíchovské kavárně Symbióza vloni v květnu, kde ve své povídce, kterou tenkrát četl, nezapřel svůj osobitý humor. Doufám, že vás potěší i jeho povídka STYKY S IVANOU (viz str. 3).

Jak jsem sliboval, budu ČAJ obohacovat o rozhovory, a tak dnes představuji BOHUMÍRA PROCHÁZKU v našem povídání JAK SE ZACHOVÁ CHLAP (str. 10), které jsem vlastně pojmenoval podle jedné jeho povídky (str.13), která vyšla kdysi dávno, v roce 1988, v Literárním měsíčníku v době, kdy jsem ještě „proChora“ neznal. Podotýkám jenom, že náš rozhovor jsme vedli v květnu roku 2010, takže některé věci (např. dotazy na volby) jsou už vlastně pasé, ale na druhou stranu si můžete porovnat, jak všechno dopadlo a jaká byla tehdy naše očekávání. Jak jsem psal v lednovém ČAJi, měl jsem některé materiály připravené pro moji jinou literární záležitost, ze které ale sešlo, takže jsem rozhovor využil až nyní, ale myslím si, že většina věcí neztratila nic na své aktuálnosti a nechtěl jsem rozhovor nějak upravovat, protože by ztratil svoje logické souvislosti.

Únoru vládne stále zima, a tak jsem přibalil povídku ZLATY ZÁKOUTSKÉ VO ZIMNÍM BĚSNĚNÍ (str.15), ale aby té zimy nebylo zase příliš, nakonec už pomalu bude vystrkovat růžky jaro, jak aspoň doufám, tak jsem aspoň trochu naděje vylovil ve své povídce HUSA, MOTÝL, PŘEDJAŘÍ (str. 16). Trochu snad to jaro přivolám.

A vám přeji do posledních zimních dnů hodně pohody, snad k ní přispěje i únorový ČAJ.

Váš Václav Franc

ČAJ pro chvíle pohody

č.53 , únor 2011, ročník X

Vydáno 5. února 2011 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina LISu

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!

HOST ČAJE:

Ivo FENCL (*16. 4. 1964, Plzeň) studoval ČVUT a UK v Praze (1982-86, nedok.), byl učitel, pošťák i geodet a je autorem stovek článků, desítek povídek a básní a řady knih, sedm z nichž se dočkalo vydání (je spoluautorem deseti dalších). Člen České společnosti S. Holmese, Sdružení přátel J. Foglara a české Obce spisovatelů. **VYDAL** *Ranní sny* (1998, edice Tvary), *Smíš zůstat, Kynžvart* (2001), *Kalendář plzeňský* (2003), *Norman Bates kontra Fantomas* (2006), *Smíš zůstat mrtev* (2006), *Zabiju Putina v Karlových Varech* (2007), *Američan zemře v Brdech* (2008), *Královská zábava* (2010, s Neffem). **NA SÍTI MÁ KNIHY** *Ivana z Macháčkovy ulice odmítá B. Pitta* (2004), *Robinson v šumu příboje* (2005) či *Stvoření z jeskyně a jiné povídky* (2005).

Pro U. Karlovu spolunapsal *Rozhovory o interview* (2009) a pro Masarykovu un. titul *Edgar Allan Poe* (2009). Více např. viz Wikipedie.

Styky s Ivanou

Nejvíce se stýská po tom, co nebylo, a abych se vzpamatoval, napsal jsem si tenkrát dopis minimálně jednou i sám. Ale Ivaniným jménem.

Jak? Lorenci, miluji Tě, ale nesmíš to nikomu říct. Dohonil jsem pak Ivanu někde na ulici a předložil jí onu zprávu. Před oči, ale zase už se vzdalovala. Se samozřejmostí mizela, ale jindy ne. Jindy se procházela noční poštou a pruhy mikiny připomínala zebra. A já?

Tygr. Ale jako uvnitř klece. Vzrušený, jenže Ivana se vracela za svůj stůl nevzrušena. Měla zase noční, flegmaticky usedla, upila... a když jsem přinesl zprávu z vlaku, ani se na mě nepodívala a... Jako bych byl duch.

Ani málo nejste vítán, Lorenci. Neveselé Vánoce! Nepřítahujete mě a bude to asi ve vzhledu, představoval jsem si absurdně její myšlenky... Ušklíbla se - a ochotna mluvit leda o práci. Jinak o ničem. A co se tu vůbec motáš, Lorenci? "Máš něco poštovního?"

Kolegové nás sledovali, v tom to taky bylo. A pozorovali všechny *mé styky s Ivanou*, a právě od té doby vím, že se *pokaždé někdo dívá*, a vracívám se domů radši z druhé strany ulice, protože se nechci vracet po vlastních stopách, a *lásku vykřič*, mínil Freud, ale když to nejde?

A hodí se křik do středu lhostejných lidí? Jak zůstat s Ivanou aspoň chvíli sám? V knize, filmu se to hrdinovi nakonec pokaždé povede, ale v reálu to vůbec není tak jednoduché a taky já se s tím potýkal a deptaly mě další a další situace a... Kolikrát jsem se sotva dovlekl do poštovního autobusu, kde jsem pak odevzdaně třídil noční poštu, a depresi jsem neuměl zaplašit hodiny, a když už byly tři hodiny ráno - a Ivana stále seděla hned za zdí - a zbývaly poslední tři minuty do našeho odjezdu na Tachov, rozběhl jsem se pro poslední pytel dopisů.

„Ivano? Máš *třetí výpravu*?“

Pamatuji, jak tam nocovala, a že jako kvočna uvnitř své vlastní pošty, a směl jsem přistoupit. Jak byly vteřiny náhle dlouhé. "Co máš?" máchla Ivana do kouta. "To vezmi!"

I sebral jsem ten pytel: „Všecko?“

Beze slova zmizela v místnosti vedle. „Všecko," houkla. "A seznam nech na stole.“

Přece se ještě vrátila, uchopila oj roláku (plného balíků) a vtahovala jej k ostatním kvočnám do *kartace*. Jako by se proti mně opevňovali.

„Netáhni to sama, nečekáš snad dítě?“ vyhrkl jsem.

Tu fámů o jejím třetím dítěti mi, pravda, nakukali pár dní předtím. Přistoupil jsem blíž a *v tu chvíli se matně usmála*. Jako by se konečně i uvolnila. *Co ses mě nazlobil...* Stál jsem tam. Stál, a chvíli byla vlídná. Ivana. Působila dokonce šťastně. Ne, skoro nešlo uvěřit. Takovou jsem ještě nezažil. Jestlipak Quijote využije několika svobodných vteřin?

„Ivano?.. Nepřijedete na pout?“

Co na to asi tak měla říct? Byla o tři roky mladší - a co se týkalo jejího manžela, noční mívali každý zvlášť, na což je předpis. Ale nic mi to neulehčilo.

"Dala ti Andrea pohled ode mě?“ ptal jsem se dál. Internet ještě neexistoval a mobily v podstatě taky ne.

„Dala. Je někde v koši.“

„Andrea?“

"Ne. Pohled."

"Prosím tě! Copak mé pohledy nestřádáš?" podivil jsem se na oko - a urputně se pokoušel dál uhrát nadhled (ale abych se toho nezbláznil). "A co se týká pouti, jdu tam letos se synovcem, bude mu osm a..."

„Jo, tak se vyblbněte,“ zněla jedna z nejvřelejších vět, jakou mi kdy věnovala.

Ale ne pokaždé jsem se choval jako pokorný beránek. "A stejně se miluji akorát s tebou," řekl jsem ji třeba jednou potichu. S její tváří to nehnulo, seděla tu dál a maličko se usmívala a pořád tak bezvýrazně. Vnímá vůbec?

Vstala, popotáhla vůz balíků a jako by mě chtěla vyprovokovat k nějakému činu. *Řečí už bylo...*

Hodil jsem jí pod nohy poloprázdný pytel s pár dopisy omylem dodanými do našeho autobusu. Bílý materiál? "Lorenci, nedělej, že nevíš, kam patří," řekla a zvedla palec.

Aha, nahoru do výtahu. Ale už pytel odevzdaně sebrala... a přihrála mi a Ivana to samozřejmě neví, ale v našich životech to bylo snad jedinkrát, co jsme *něco udělali navzájem*.

Nebyl jsem ovšem důsledný. Toužil pracovat blízko Ivany a nikdy přesto nepožádal o přeřazení z vlakové pošty, ve které jsem mohl za jízdy spíše snít, třeba i o tom nejpomalejším sblížení s Ivanou. Ta mě ignorovala, ale občas přece něco utrousila a já se pak vracel do nočního autobusu pokorně jako její králík. A odbrzděno, jednička, rozjeli jsme se, řídil pan Trhlík a uháněl a já byl za podobné noci vlastně úplně šťastný, když předtím došlo aspoň na minimální komunikaci. S Ivanou.

Tak jako Jorika nosila tehdy světlý přeliv a byl jsem takový trouba, že jsem ho považoval za skutečnou barvu. I přitažlivá vykladačka pytlů někde ve Stříbře mě, přiznávám, vzrušovaly, ale jejich vlasy mi jinak pouze připomněly Ivanu, a ráno jsme stáli zpátky v Plzni před poštou u nádraží, zatímco dávno spala doma.

„Já se nedokážu odmilovat,“ podařilo se mi jednou objektu posedlosti říct, když zase noční pošta žila a nitro otlučeného baráku se hemžilo pod nehybnýma očima kamer.

"Dnes ji tu máš!" sváděly mě nějaké ženské k činům, protože se všechno tak nešťastně rozkřiklo, a byl jsem ještě relativně mladý, ale to mě neomlouvalo. "Lorenci, Ivana má službu!" A přály tomu. Většinou jako by ale nechápaly, proč blázním. "Co na ní vidíš?" A

paní Květoňová mi dokonce jednou vyprávěla, jaké byla Ivana kdysi ve škole obyčejná holka s hubenýma rukama a nohama. "No, a první dítě měla s nějakým vojákem, ale vzal roha, pak uhnala Ivana, ne, vlastně von ji a druhý syn je Ivanův."

Vždycky jsem se vzpamatoval a další den se zase už ležérně opíral o rolák a stahoval z rozjetého pásu balíky, rutinně je skládal v autobuse a pokukoval po kartaci. Nepůjde Ivana domů? Tou polední dobou totiž chodívala.

Najednou mě minula – a jako bych byl duch. Její útlá záda se vzdalovala, ale nestal jsem se sloupem soli a utíkal kamzík, dohonil zebra... "Ivano, na! Napsal jsem ti pohled!" Protože jsem se tak rád a schválně chovával dětinsky. „Anebo nesbíráš pohledy?“ Co bych dal za úsměv. Lovil jsem ty úsměvy, jenže obličej nepřeletěl žádný. To spíš pavučina. A čas ubíhá různě, podle toho s kým, a já byl ihned zmaten Ivaninou tělesnou blízkostí, šla s tváří skloněnou k dlažbě, jako by ji tížily starosti a štíhlé nohy ji předcházely. Jen další sfinga bez záhad? Možná, ale který chlap by si to připustil? Mluvil jsem na Ivanu, ale odráželo se to bohužel jako hrách. Nevyřídil jsem nic, *vyřídil jsem sebe*. Láska zůstala čistě *mou* věcí. Po právu za ni necítila odpovědnost. Tak to chodí. Ale pak se, už dál od pošty, přece nepatrně probudila.

"Dneska se s Ivanem v práci střídáte?" zeptal jsem se.

Kývla. Aspoň to. „Ale vezeš poštu," řekla mi přísně. "Měl by ses vrátit do autobusu."

„Ale to je dobrý! Mám ještě minutu času a neboj, zpátky to беру přes nádraží."

Protože stejnou cestou ne, aby si kolegové nevšimli, že... A problém skutečně nastal poté, jak se všechno rozkřiklo, a podobnou chybu uděláte jednou. A když jste nezralí. "Ivano, pojď se, prosím tě, někdy někde sejít, abychom byli *zase* chvíli sami."

„Nechci.“

„Chtěj!“

Chodník se náhle zužoval. Jako do tunelu. Stal se trychtýřem jako do pekla. Vstupovali jsme ale jenom do podchodu pod tratí, předešel jsem Ivanu a div nevrazil do dvou rozesmátých dívek. Šlehla po mně jak po veřejném nepříteli okem zpod řasy a já... *Lorenci, seber se! Mluv na Ivanu!* znělo mnou. Vymáčkni se, ty blbečku, vzhop, vymysli cokoli, aby se pousmála,

protože rozesmát, to je tvá jediná šance. Ale je tak málo času... Přestával jsem vnímat okolí a jenom periferně viděl auta. „Jinak to neumím!"

"Cože?"

Navázat kontakt. "Ivano, chtěl jsem ti toho tolik říct," breptal jsem, "ale vedle tebe vždycky všecko zapomenu. Máš tak hezký boty, ale neboj, nejdu už dál. Kdy jsi zase v práci?"

„V práci - zase – budu.“

Slabiky. Nestačily mi. Měly. Vrátím se, ale proč... Proč Ivana zastavuje?

I dál se vše odehrávalo jako ve zpomaleném filmu, proč? Protože to bylo všechno s Ivanou.

Odstoupila na kraj chodníku - a uviděl Ivana. Díval jsem se na ně. Jakmile se potkali, zase byli pár – a já svědkem tichého rozhovoru. *Kvůli mně tichého. Ale kdybys nebyl, mohli by hovořit hlasitě.*

Úvodní slova vychrlila a mně náhle došlo, že si je možná chystala již od pošty. Na to myslela! Proto méně vnímala, snad. Teď... Omlouvá snad Ivanovi mou přítomnost? Proč nic neslyším? A jsem Jekyll nebo Hyde? Tvoří se tragédie spíše mezi dvěma dobry? Nu, rozhodně jsem chápal jedno: Doted' mě ignorovala ona. Oded' jsou na to dva.

„Víš, co, nebav se s mou ženou,“ vychrlil jsem ze dna zoufalství blbý fór a Ivan ztuhl. Čekal bych ránu, nicméně masochistou jsem opravdu nebyl. Nepřišla, a však by se jen špinil. Já a on, dost odlišné typy. A Ivan s Ivanou?

Štěně by neignorovali, se mnou to šlo. Nastávají situace, kdy pes kousne i oblíbeného pána, a ten pes jsem mohl být já a oni se jen bavili a sklopili uši. Takhle jsem spolu byli v podstatě poprvé a naposled, a přece se na mě ani nepodívala. Jak jsem chtěl být na jeho místě, v jeho kůži... Zničehonic se přece otočili a chodím dodnes přes to místo. Stáli tu. Ani se nedotýkali, ale škoda. Že se nedrží za ruce, bylo mi to líto. *Je mi líto, že se nedržíte za ruce!* řekl jsem skoro. Nicméně mi i tak připadalo, že se nejpevněji svírají. Pouto se pozná. Jorika, Kuba. Ivana, Ivan. Přes ramena měla tenkrát přehozenu koženou bundu. Džíny jí slušely a já nebyl ani Brad Pitt, ani mě najednou nenapadaly vtipy. Jen: „Ivano, tak řekni mu, aby tě už neobtěžoval, ne?"

Kdyby to aspoň znělo sebejistě, ale neznělo. Jak taky promluvit, když se cítíte zašlápnuti do dna. Ale ještě se odrazím. „Ivane, kdybych věděl, že se tu potkáte, tak bych vám to vážně nekazil...“ a chtěl jsem konečně připojit milion rozumnějších vět, jenže na to bychom si museli sednout a nic takového neměli v plánu, i kdyby existoval čas. A proč by asi měli mít? Marnost světa... může rozmačkat a *ti dva možná ani neuměli odpovídat*. Nehráli jsme v mém filmu. Stáli v životě. Koukali skrz. Zůstal už jsem neviditelný duch Marty Hopkirka a *překročte si mou mrtvolu*. Najednou na mě přece zaostřili, i když sotva na dvě vteřiny, a rád jsem v těch sekundách bydlel. S nimi, umýval se v těch pohledech, stvořil imaginární domek z neviditelných kuželů jejich zorných polí. Líbilo by se vám to taky a abyste rozuměli, absolutně mi sedělo, že jsou spolu. Sice mě nepozorovali ani jako to kotě a jen jako pavučinu v koutě sousedního podjezdu, ale díky. *Ivana doplněná Ivanem* se najednou uměla chvíli i dívat a vlídně. Našli se, shledali, byli spolu, *spust'!* mohla říct.

Ale mlčela.

Lorenci, co nám povíš? Čekal jsem na to a dali mi dvě vteřiny, abych odpověděl i bez toho. Byl čas. Málo, ale byl, ale *autenticky* jsem nevypadal a *děje se vám vždycky bohužel, na co zrovna vypadáte* a šašek trpí nejvíce, od dětství jsem překonával ostýchavost a před neúprosnou lhostejností se stáčil do klubka jako autista, zatímco se líbali na rozloučenou.

Bohužel vás neumím informovat, kdo dal k líbání podnět. Ale představuji si Ivanu. Stalo se ale skoro totéž, jako když jsem předtím přestal slyšet. Přestal jsem i vidět. Asi jsem radši zavřel oči - před tím dotekem rtů - a jen si ho představoval. *Dali si tu pusku kvůli mně*. Možná i proto, abych o jejich svazku ani vzdáleně nepochyboval. *Vyměnili si energie. Mě tím odmetli*. Sami našli klid, ale není dvou bez tří.

A jestli taky chtěli, abych jim zazáviděl? Namlouval jsem si to. „Ahoj,“ řekli si navzájem - a propadla se po eskalátoru. Místo abych Ivanu následoval, vracel jsem se do práce. „Dal jsi jí tehdy ten můj vtipný pohled?“ zeptal jsem se už jen Ivana drze.

„Zahodil jsem ho.“

"Asi to bude mít nějaký háček?"

"Asi."

„Hele, vezmu to radši přes nádraží,“ vyhrkl jsem a Ivan přicházel k poště a já se už pohupoval ve dveřích poštovního autobusu a zdánlivě spokojeně se usmíval. Zaostřil a já zase hrál absolutní poklid a nadhled, proč? A filmoval na Ivana vlastní vyrovnanost a Trhlík zase vyjel, ujížděl, za mnou pytle dopisů, v Klatovech jsem zapomněl vyložit cenovku a museli jsme se kousek vrátit a nevyložil jsem dokonce živého kohouta v posadě, a to je pokaždé malér, ale kohout to přežil.

Dohadoval se nad ním s ženskými z překládky, když se z nitra pošty znovu vynořil Ivan - a při pohledu na kohouta se ušklíbl. „Jindy se mi to nestává. Ivana mě, to víš, trochu rozhodila,“ povídám. Ani se neusmál.

"Aha, máš asi špatnou náladu.“

Usmál se. A tu mi došlo, že se usmívá, ale na kolegu za mnou. A jediný rozdíl mezi bláznem a mnou je, že nejsem blázen, říkával Dalí. S rukama v kapsách se vracel do kartace a pískal si Putimskou bránu. Po právu a ke své smůle bude za chvíli u Ivany doma, ale ještě musím za ním se seznamem.

„Co chceš?“ otočil se ke mně už příkře. Stáli jsme už mezi jeho kolegy. Mávl rukou. Vytáhl z ledničky pivo. Už to vypadalo, že něco řekne. Jen se napil. Nepůsobil rozhodně jako chlapík, který by toužil stát se mým *kámošem*, a já ani vlastně nechtěl být jeho kamarád. To máte těžké. *Víš, že mě ta vaše pusa docela vzala?* Ne, to jsem neřekl, ale Ivaně to napsal do dopisu, i když je trhala. Vcelku typický stalking? Možná. *Už po tom chodníku nikdy neprojdou, abych si nevzpomněl*, psal jsem. *Opakuje se tento příběh na světě často?* U toho eskalátoru se občas zastavím, ale Ivana? Taky Ivana tudy půjde? věděl jsem, ještě stokrát, a ti dva spolu zůstávají, i když se dávno rozvedli, a tenkrát neudělali ani to nejmenší.

JAK SE ZACHOVÁ CHLAP

Rozhovor s Bohumírem Procházkou, zvaným proChor
(rozhovor se odehrál v květnu 2010)

V: V dubnu 1988 jsem si přečetl v tehdejší literárním měsíčníku povídku jistého Bohumíra Procházky JAK SE ZACHOVÁ CHLAP. Netušil jsem, že se s ním za dva roky setkám a společně založíme Literární kroužek, pozdější Literární spolek LiS při Knihovně Václava Čtvrtka v Jičíně a dvacet let se budeme potkávat, občas vysedávat u piva a meditovat o literatuře a „hezkejš holkách“. Jak ty vzpomínáš na tu dobu, kdy ti vyšly první články, aspoň předpokládám, na dobu, kdy už jen pár měsíců scházelo k historickým změnám v naší zemi?

P: V mém věku měla by prý fungovat alespoň dlouhodobá paměť. Nefunguje. Matně marně lovím v paměti. To byla doba přestrojky? Gorbačova? Jistých nadějí? Ano, nikdo jsme netušili, že věc vezme tak rychlý konec.

Pokud svou otázku myslíš literárně, tak se mi vybavuje idylický klapot psacích strojů, který mi občas chybí. Byly už tehdy počítače? Každopádně ten příchod k počítačům dosti změnil způsob psaní.

V: Já bych se raději přidržel aspoň v úvodu té literatury. Máš pravdu změnilo se hodně, nejen že jsme opustili naše staré dobré „Consuly“, ale ... změnilo se hodně i v možnosti publikování, vydávání, sdružování?

P: Tak tos mi nahrál. Jistě. Když mne někdo na ... , naštve, můžu to sepsat. A nezavrou mne. Když toho je víc, můžu si na to založit i noviny. Řádné noviny, registrované u ministerstva kultury. Stačí jen vyplnit žádost. A publikovat tam své názory, i své literární dílo. Ať si lidstvo užije. Ať o nic nepřijde.

Můžu si sám i vydávat i knížky, pokud na to mám. Je znám krásný výrok básníka Václava T. z LIS Jičín: „Někdo si koupí motorku, já jsem si vydal sbírku básní.“

A je tu internet. V jeden moment pocítím ... , jak to říct, OSVÍCENÍ, napíšu báseň, a hned vzápětí může celý svět u počítače seznat mou genialitu.

A sdružování? Různých formálních a neformálních skupin je spousta. Kde by se za socialismu mohlo stát, že se třeba básníci scházejí na faře, jako v Příchovicích, a recituje se v kostele, jako v Desné.

V: Opravdu té tvůrčí svobody je dost. Nezdá se ti, že víc lidí píše než je ochotno číst a kupovat si knížky? Nesouvisí to i s dobou, kdy nejsme ochotni jeden druhému naslouchat?

P: Obecně, teď nemluvím o psaní, mám pocit toho nepříjemně jednosměrného sdělování. Každý se potřebuje vykecat, si postěžovat, se vytahovat. Trochu mi to připomíná jeden příběh mistra Seiferta z knížky Všecky krásy světa. Jak někde, tuším ve Varech potkal jakého si známého s mladou milenkou a seděli a právník se pořád vytahoval. Až nakonec, došlo mu, a ze slušnosti se zeptal: „A co ty?“ „Já, já nic,“ odpověděl pozdější nositel Nobelovy ceny. Ale to ještě není pointa. ta je v tom, že tu mladou krásnou holku pod stolem Seifert držel za ruku. A ukecaný právník si toho neměl čas všimnout. Tak.

Tedy – zda si to nechceme kompenzovat jinak.

Mluvím dlouho, ale ještě musím dodat o léčivosti psaní. Jedna naše kolegyně začala psát v stáří, kdy se rozvedla. Zůstala sama a to její psaní bylo pro ní léčivé. I když nikterak kvalitní. Vypsát se z toho. Heslo doby.

V: Je kam seriózně psát? Myslím tím teď spíše literární noviny a časopisy, nakonec právě tomuto tématu je věnováno dnešní číslo. Je jich dost, nevychází jen v malém nákladu, netvoří si každá skupinka svoje noviny, izolovaně od světa? Máš čas vůbec tohle všechno sledovat a sleduješ to?

P:Bohužel, nemám čas, nebo přesněji, svůj čas si blbě organizuju. Takže nesleduju. A mi to nechybí.

Ta novinová tvořivost je dobrá věc, nevadí, že je tu značná rozlišnost. Ať se to tříbí. Ať si každé píše co chce. I když si ten druhý myslí, že nemá pravdu. Tak ať se věcně pohádají. Argumenty. Ne hrubost, ne podpásovky. Jakmile se začneme příliš hlídat (aby to neuškdilo dobré věci prý), vnášet, i třeba skrytě cenzuru, či autocenzuru, tak Pán Bůh s námi.

V: A co třeba literární soutěže? Motivují tě ještě? A co pro tebe znamená úspěch či neúspěch na takové soutěži?

P: Soutěže dobrá věc. Právě jsem teď o jedné psal. Jmenuje se Řehečská slepice. V jejím důsledku se narodilo Řehečské kvarteto, které už hrálo i v Praze a má jet někam do Slovinska, nebo Slovenska? Vedlejší produkt. Úžasná věc. Na vyhodnocení přijeli lidi z Moravy, protože se jim tu líbí. Setkání. Popovídání. Fajn. Snad jediné – bylo by fajn, kdyby se rozdávala i stanoviska poroty. Nebo možnost popovídat si s porotci. Kdo by chtěl, zeptá se. Ostatně, kdo nechce soutěže obesílat – nemusí.

Každého úspěch potěší. Po pohlazení toužíme i my, starci. Ale to nepřiznáme. A nemusíme o tom mluvit.

V: Někdy mě připadá, že vlastně úspěch v soutěži nic neznamena. Vždycky jsem si myslel, v době svých začátků, že když třeba uspěji na Šrámkově Sobotce, že se ozvou nakladatelé, budou se snažit mě vydat třeba knížku nebo aspoň uveřejnit příspěvek v časopise. Dneska už nejsem tak naivní, ale ... co má dělat mladý autor, který by si diplomy mohl vytapetovat byt, když o něj literární vydavatelé či nakladatelé ani pohledem nezavadí?

P:Ať si přečte Londona a jiné autory, aby se dozvěděl, jak se oni prosazovali. Ať si vydá svoje noviny, nebo svůj samizdat.

Hlavně ale ať nefňuká. Ať přemýšlí, co by měl na svém psaní zlepšit. Ať vstoupí do LISu, dostane se do almanachu, nebo Francovi do Kobry či čaje. To by měl být důvod aby přestal psát?

V: A co je vlastně úspěch v soutěži? Diplom? Posezení s ostatními autory nebo že tvoje jméno má v literárních kruzích určitou, i když nejistou, povědomost ?

P:Úspěch je to, když se dobře vyjádří ten, koho si vážím. Když budu někde předčítat a uvidím, že to lidi berou, poslouchají. Přece úspěšní mohou být lidé, kteří nikdy neuspěli v žádné soutěži. Nebo ji neobesílali.

V: A co vlastně tebe nutí pořád do dalšího psaní, do „štourání“ do života mocných, do představování zapomenutých lidíček, kteří jsou možná zajímavější než všechny ty celebrity a VIP, které nám dnešní svět šoubyznysu neustále předkládá?

P: Tlačíš mne do frází. Nebo vznosných slov. Prostě vadí mi pivní, či kávové kecy. Fňukání o tom, jak je svět špatnej. Cos proti tomu udělal ty, vole? Napiš! Nabídní alternativu. Ukaž ty krásný lidi, kteří nemluví o tom co papá jejich pejsek, nebo kdy koho přefízli. Ale z kterých vyzařuje moudro. Kteří nemluví o sobě.

V: Vzpomínám si, že i tys před časem zpovídal zajímavé lidi, tenkrát z toho vznikl i nějaký projekt, snad Osobnosti Českého ráje? Na co by ses zeptal, kdybys sám se sebou vedl rozhovor?

P: Koukám, že kromě svých dvanácti knih, nebo pětadvaceti, máš ještě talent novinářský. Tedy klást blbě otázky. Kupříkladu na tuhle tedy vůbec neumím odpovědět. Tak fakta. Nééé. O lidech Českého ráje psal a je fotil skvělý novinář Páchá (Pavel Charousek). Já měl v Jičínském čtvrtletníku pravidelnou rubriku Lidé mezi lidmi, kde jsem se snažil představovat zajímavé Jičíňáky. Ale radnice to zrušila, že prý to nikoho nezajímá. A tak nemohlo dojít na to, abych se sám sebe na něco ptal.

V: Máš vůbec televizi? A kolik času jejímu sledování věnuješ?

P: Nojo. Intelektuálové se většinou vytaňují tím, že nemají televizi. Já ji mám. Večěřím zpravidla při televizních novinách a pak usínám. Většinou už při. S výjimkou toho, kdy dávají Vratné láhve, nebo ...dopr, jak se to jmenovalo. Asi Hubač: Nezralé maliny. ...

V: Blíží se volby, jak myslíš, že dopadnou? A jak bys chtěl, aby dopadly?

P: Dopadnou na plichtu a pak se budou hoši předvádět kdo s kým. O ideologii, či nějaké principy vůbec nepůjde. Viz jičínská radnice, kde se spráhli ODS se socdem. Chtěl bych, aby se tam dostaly malé strany a nové strany. Byl bych rád, aby tam byli zelení. Kupříkladu myslím, že je škoda, že to fousově uteklo Standovi Pencovi. I když někdy je vůl, myslím, že takoví lidé by tam měli být. Má to v hlavě srovnané, umí argumentovat věcně. Viz příklad prodej Starých Hradů.

V: A jak by se měl zachovat chlap, když se mu něco nelíbí? Třeba vstoupit do politiky a ovlivňovat ji zevnitř?

P: Kdosi napsal, že vůči některým lidem je jedinej pádnej argument dát jim po tlamě. Znam takových pár v Jičíně. Taky máme v českých dějinách krásnej instrument – defenestraci. Už jsem myslel, že se k ní schyluje, šlo se k radnici, ale on to byl masopustní průvod a pan místostarosta přinesl mu nějaké láhve.

Jo, to se říkalo za komunistů – vstoupit, ovlivnit. Jo, to už jsem říkal, že kecání nepomůže. Takže kdo má odvahu a schopnosti, měl by to zkusit. Odvahu máme, bohužel, často jen k něčemu jinému a schopnosti? Podívej se na tu galerii, co tam sedí. Bohužel je to tak, že slušní lidé odtud utíkají. Příkladem je třeba Jan Sokol, nebo Fedor Gál. Nedávno tu na Jičínsku byli. To je přímo lék, je poslouchat. I když, zejména Fedor, se s nikým a ničím nemaže. Pak profesor Sokol je trochu víc diplomat. O tom by se mělo psát.

V: Říká se, že chlap by měl zasadit strom, postavit dům a zplodit syna? Nechci po tobě nijaké životní bilancování, i když v letošním roce jsi oslavil kulatiny, ale přece jenom: Představoval sis, že budeš vypadat tak jak vypadáš, třeba ve dvaceti?

P: Klidně bilancujme. Chlap jsem, pokud si za dům můžu počítat ten záchod, co jsem stloukl na zahradě.

Kdybych si ve dvaceti dovedl představit, že budu tak krásnej, jako jsem teď ...

No, když mi vyměnili čočku v oku a já pak před zrcadlem sundal obvaz, řekl jsem si, že jsem tam měl nechat starou dobrou zamlžující čočku.

V: A kdybych byl kouzelný dědeček a splnil ti přání, aby ti bylo zase dvacet. Chtěl bys žít dneska, v době nových netušených možností, stále krásnějších mladých holek, ale také globalizace, globálního oteplování, teroristických hrozeb atd?

P: Mejlíš se. I tenkrát byly holky krásný. Dyk jedna taková mi doma stále vaří.

Dnešek ve dvaceti? Soudím, že bych byl stejnej vůl, jako tenkrát. Ostatně jako i dnes.

Soudím, že je trochu jedno kdy žiješ. Samozřejmě není-li válka a takové věci. Netušené možnosti? Je spíš otázka je umět objevit. Nebo, lépe, využít ty, které jsou. Někdy je to fuška.

V: A docela na závěr: Jaké pivo máš nejraději? A pijí holky rády pivo? A říká se, že každá vláda, která zdraží pivo, do roka padne. Jak se potom zachová chlap? Začne pít vodu?

P: Svijany.

Některé jo. A dokonce chodějí často čůrat, jako chlapi. No a ty ostatní? Rád bych tu ještě chvíli byl, abych to pítí piva ještě některé naučil.

Teď jsem chtěl napsat, ať se rychle zdraží pivo, aby vláda padla. Ale pasuje to spíš k těm dřívějším. Kupříkladu pana premiéra Fišera mám docela rád. Vlastně, abych to nepřehnal – byli i horší. Toho, co má kubistickou hlavu, ten se zasejc může vrátit do svého úřadu. Vzpomínám, jak chtěl na ministerstvo, že ho bude brát jako vedlejšák.

Když padne vláda, ať dobrovolně, nebo nedobrovolně, musíme do hospody na pivo. Abychom to probrali, co bude dál. Vždyť sám víš, kolik úžasných nápadů u piva vzniká.

Za rozhovor poděkoval Václav, květen 2010

Bohumír Procházka

JAK SE ZACHOVÁ CHLAP

Život nás občas postaví před problém, se kterým si nevíme rady. Nemůžu říci, že s věkem jsem na tom lépe, i když mám starosti – bohužel – jiného rázu. Zbývají vzpomínky. Pěkné vzpomínky. Jako tenkrát.

Ocitl jsem se v cizím městě a žádný vlak domů už mi nejel. Měl jsem štěstí, brzy jsem objevil turistickou noclehárnu. Ulicí, na jejímž konci byl v té době opuštěný stadión, jsem nešel sám. Dlouhovlasá dívka se ptala na ubytování právě tak jako já. Jenže německy.

Jako student jsem se svou němčinou sice prospíval za tři minus, ale za chvíli už jsme šli spolu. Mé konverzační schopnosti byly brzy vyčerpány a zbyly jen obdivné pohledy, kterým

nevěnovala pozornost. Nebo věnovala, a nedávala to znát? To já tehdy nevěděl. Němčina mi stačila na to, abych jí přeložil, kde budeme spát, kde se můžeme umýt ... Takové věci člověk pochopí i v infinitivech a prvních pádech. V tlumočnickém transu jsem se dokonce zmohl na větu Ještě jedno políbení na dobrou noc. A to políbení jsem dostal, přesněji řečeno, směl jsem si ho vzít. Že by mi tak stouplo sebevědomí díky němčinářským výkonům?

Místnost byla veliká, snad třicet postelí svítilo bílým povlečením v přibývajícím tmě. A v místnosti ... najednou ... jen my dva. Sami. Ježišmarjá. Zabrali jsme postel každý v jiném rohu. Úhlopříčka spojuje nejvzdálenější body obdélníka, ale i přes veškerou matematickou teorii mi ta dlouhovlasá, dlouhonohá holka připadala nesmírně blízko. Tak blízko, že jsem přímo tušil její dech. Tušil jsem, já snad přímo cítil mezi prsty ty krásné zlaté vlasy. Já i ve tmě viděl oči, které si vzaly barvu moře u rujanských křídových útesů.

Tohle všechno jsem viděl a cítil a hmatal, a bylo mi, myslím, osmnáct. Takové vlasy jsem ve snu viděl mnohokrát, ani oči nebyly pro mne nic nového. Jenomže tohle byla realita. Tahle realita se v žádné škole nevyučuje. Bohužel. Nebo bohudík. To vás nenaučí ani maminka, když vás vede k tomu, abyste zdravili, starší lidi v autobuse pouštěli sednout a vůbec se vhodně chovali. Co je to vhodné chování? Jaké je vhodné chování teď, tady? Když ona se tak divně dívala? A jak se vlastně dívala? Naneštěstí je noc dlouhá. Nebude jednoduchá.

Kavalcové školení, které jsem na různých internátech absolvoval, sice přinášelo odpovědi téměř na všechny otázky, ale tady se příliš aplikovat nemohlo. Vlastně možná ano, ale já si je aplikovat netroufl. Snad kdyby byla nějaká zkušenost, ale ta se musí nejdřív získat: K útoku chlapče! Nesmysl, nejsem barbar. Ale co když na to čeká? Přenechat iniciativu druhé straně? ... Nesmysl, viděl někdy někdo holku, která přijde za chlapem sama? Co by si o ní pomyslel? Co by si ona o sobě pomyslela? Kolik je vlastně hodin? Něco jiného je film a něco jiného, když film skončí.

Páni, až já tohle budu někomu zítra vykládat! Jediná, jedinečná příležitost, která se už nemůže opakovat. A já tady ležím a filozofuju! A dlouhé vlasy za úhlopříčkou leží rozhozené po polštáři a čekají ... Všechno má člověk zkusit. Jdu!

Tma, není podle čeho se orientovat. Ztuhlé klouby vržou. Bum, holení přímo na tvrdý bok postele. Nedalo se nezaklít. Pak ještě několikrát. Chudák holka, tohle pro ni musí být muka. Nebo si říká Konečně? Pomalu, teď už obezřetněji jsem přelézal jednu postel za druhou. Klekl jsem si tam, kde měla být její hlava, a jemně hladím vlasy na polštáři. Tam ale nejsou, spí přece obráceně. Po kolenou jsem se přesunul. Ale copak? Ona se chvěje, peřinu drží křečovitě pod bradou a má obyčejný holčičí strach. Krásný strach sedmnáctek! A já najednou neměl odvahu jí ten strach vzít.

Měla to být mateřská pusa na čelo, ale trefil jsem se kamsi k uchu, zakrytému hedvábím vlasů. Pak jsem šel. Nevím proč, ale připadal jsem si jako hrdina. Dokonce jsem i hrdinsky usnul. Měl jsem pěkný sen. Nebudu vám ho vykládat, o čem. Kdoví, jestli byste to pochopili.

Když jsem se ráno probudil, byl už ranní vlak pryč. I ona. Ale něco mi po ní zůstalo: vedle mé postele ležel papírek. Bylo na něm napsáno DANKE.

Vyšlo v Literárním měsíčníku, ročník XVII, číslo 4/1988

Zlata ZÁKOUTSKÁ

VO ZIMNÍM BĚSNĚNÍ

Kerkonošská stráň je u létě zelená a ušelíjak vokvítovaná, u zejmě bílá, bleděmodrá a růžová vod mrazu, ale dycky jako dyš ji vymaluje. Chaloupky se k ní tulej celý přikerčený, páč se bojej, aby je zimní ujetry nevodfoukly.

Von dyš si mocnej Severák pozve Fujavici, Meluzínu a Vánici, a stříbernej dědek Mráz křišťálovým kyjem diriguje, to je u horách zle, móc zle.

Vánice je zlomyseľná, poťouchlá a bezcitná baba. Na canderbál si dycky přitánne vorromný, těžký duchny, napelněný až do verchu k prasknutí, ledovými smetím. Trapem jí přide na pomoc Fujavice s písťalou a měchama. Fikolí, tancuje a vvízdá, měchama rozfukuje ušeko co z peřin padá, běsní, až čloujeka rrůza vobchází.

Meluzína je takouá pomatená jejich příbuzná. Uzala si do palice, že má pelno lladouejch havellantů. Terpěj ji mezi sebou jen z milosti. Lítá vokolo nich jako blázen, skučí, vyje hlauně u komíně. Šmátrá tam, píská a že prej lledá kaši pro svou lladovou drobotinu. Meluzína je bláziuej „pšíc.“

Mráz a Severák si notujou. Jeden znásobuje sílu toho druhého. Chalupy před níma jen drobek chrání svah a les. Ale voni sou mocný. Postupně se dávaj ušeky do tance. Terdlujou. Vánice začne řádit, Fujavice jí pomůže, zaujeje chaloupky a srouná jejich třechy s vokolními stráněma do jenny lajny. Sou neviditelný. To dělaj, merchy jenny, Mrazu na uztek. Ten pak zuří do bleděmodra a marněse pokouší prokousat' a prodat' verstvou prachovýho sněhovýho peři ke stěnam. Nejde to, ušeky stavení sou proti tomu posichovaný, forotoupolinek vobložený až po střechu. A každá skoula, kerá eště gde zbyla, je pečliuje ucpaná mechem.

Ale tylenecty horský kumpáni, dyšse daj do tance, nebere ten rumraj konce. Řáděj a řáděj. Dyš na chvilku zmelkmou, aby nabrali sil, rrozivý a zloujesný ticho zrouna zvoní. Co je živý, to strachy ani nedutá a ten mertvej klid je tak posílí, že pokračujou s eště věčí vervou a běsněj třá i kolik dní a nocí. Běda lidem, kerý talencta sibérie zastinne nepřipravený u horách! Běda zvířatům, kerý si učas nenajdou nákej kutloch, nebo aspoň záujedťří pod hustejna větve ma stromů! Mráz se Severákem je dočista zmrazí, Vánice zachumelí a Fujavice skouá pod vysokou závěj. Meluzína nad níma zapláče a zaskučí. Kolikrát teperua jarná slunce vodkreje smutný pozůstatky zvířecí nebo i lický. Ale hned velle sněhovejch vostrůvků vyjukávaj vesele bledulky a pak sněženky a snažej se ze ušech sil, aby se ušeko vošklivý a smutný honem s jarem zapomnělo. Stráně se rozvoněj a vobarvěj bejlím. Snad je to čarouná Krakonošova schvernice pelná voňavýho oučinku a naděje nového života.

Zrouna zázrak po tej zejmě! Čloujek a ušeky bóži tvorečkové zapomenou na zimní outrapy, voklepou se, napijou za zapomněnkový studánky, nadejchnou čerstvýho poujetří a s novou chutěj se voddaj novému životu.

A to je koloběh sjeta, kerej je u Kerkonoších mnohem víc paternej, než gde inde.

Proto sou horáci uvážlivý, moudrý, moc si na svůj ouděl nestěžujou, nešprachtěj vo něm. To poznání maj zažraný něgde pod kůžej. Berou život sladkej i hořkej s pokornou uděčnostěj tak, jak de. I gdyž se vobčas zle vošklíbnou, votlemněj a zabasamtěj na něj, tak nim de k duhu a šmakuje nim.

Václav Franc

HUSA, MOTÝL, PŘEDJAŘÍ

Čím víc se Jarmila vzdalovala městu, poznávala, že se zima nehodlá vzdát své vlády. Za okny autobusu se z nejprve nesmělých zmrazků vyklubala souvislá sněhová pokrývka. Sice to bylo jen několik centimetrů, ale přece jenom za ní zůstávaly jizvy stop, když se brodila k chalupě. Jezdívávala do hor často. Vlastně vždycky, když měl Kamil volno nebo se doma vymluvil na službu. Jenže to už je dávno.

Když otevřela okenice, vstoupilo do místnosti světlo. Zima už tam byla dávno před tím. Natáhla si bundu, kterou původně přehodila přes židli. Naštěstí zůstalo od poslední návštěvy u kamen pár polen a tříštěk. Noviny navlhly a Jarmila musela několikrát škrtnout zápalkou, než papír začal hořet. Ještě štěstí, že nepodlehla iluzi jara, která se ve městě dala koupit stejně lacino jako první kočičky na trhu u náměstí.

Když se v místnosti ohřál vzduch a Jarmila měla jistotu, že se oheň udrží, začala vybalovat z batohu věci pro dnešní večer a noc. Musela poklidit, převléknout deky a nachystat večeři, než přijede Kamil.

Při práci pokukovala po protějším svahu. Očekávala, že sníh bude proříznut světly Kamilova vozu. Slíbil jí to.

„Nějak to udělám, ale to víš, moje stíhačka má oči všude,“ zasmál se Kamil na chodbě nemocnice. V Jarmile se zapálil ohníček jara, jako když v dětství o jarních prázdninách shrabávala doma na zahradě staré listí. Zase přijede. Všechno bude jako dřív. Od podzimu se Kamil Jarmile vyhýbal. Kamilovu netečnost si zavinila sama. Spíš chřipka nebo fakt, že táhla několik služeb ve špitále za sebou, mohly za to, že zpanikařila.

„Kamile, já jsem asi v tom!“

„To sou teda fóry!“ křičel a dělal scény. Nelitovala ztráty řeči o nešťastném manželství, které si na něm žena vybrečela, ani historek o dvou malých dětech potřebujících tátu, ale... potřebovala někoho, komu by se mohla vybrečet na rameni.

Venku se setmělo, když si Jarmila pustila rádio a zatáhla závěsy. Světla na protější stráni se nekonala. Vyšla na zápraží a dlouze pozorovala zatažené nebe. Bude sněžit, pomyslela si. Napadlo ji, že Kamil třeba havaroval nebo přijede pozdě v noci.

Z připravených obložených talířů ojedla nejprve sýr, potom salám a nakonec si rozdělala láhev vína. Upíjela a bloudila po protějším svahu. Na stahovací lampu začala útočit můra. Chtěla ji chytit a zamáčknot. Z můry se vyklubal motýl. Bojoval proti světlu, chtěl se dostat dovnitř lampy, ještě víc se ohřát. Už se nemohl dočkat jara.

Jarmila nad jeho neúnavným počínáním mávla rukou. Začetla se ve starém časopise. Od řádků občas odskočila na protější stráň. Světlo se neobjevovalo a láhev byla dopita. Jarmilu přemohla únava dvou probdělých nocí v nemocnici.

Probudila se v půl desáté. Navykla usnout i v křesle, ale udivovalo ji, že vydržela spát tak dlouho. A přitom... jaro dorazilo do hor. Sníh se styděl v nesmělých ostrůvcích a na protější stráň dopadlo opravdové jaro. Rychle otevřela okno. Motýl, dosud marně útočící na okenní tabuli, se osvobodil ze zajetí.

„Jsem to ale husa,“ řekla nahlas. „Zmrzne!“

Vyběhla ven. Na loučce před chalupou se snažila chytit nebojácného motýla. Jarmila poskakovala mezi zbytky sněhu jako závodník mezi slalomovými brankami a věřila, že tam někde chytí to své pravé jaro.